Reg. No. 757

అభినవసరస్వతి

యను నొక మాసపత్రిక.

నాగరఖండ స్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు
జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచేఁ
ప్రచురింపఁబడుచున్నది.

జానపాడు.

సంపుటము 21 | 1929 సం॥ నవంబరు నెల | సంచిక 8

విషయములు.

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయులకు రు 5 0 0

పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 3 0 0

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Janapadu by the Editor, Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry,
author of Nagarakhandam, Swarnakaravyavaharam
etc., etc.

ప్రధానపోషకులు.

౧ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వాములవారు, కందూరు.

౨ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరి స్వాములవారు, కమలాపురం.

౩ బాకరాజు పరాంకుశరావుదేశాయిగారు. యాడవరం.

౪ రామసింగుగారు - నెల్లుట్ల.

౫ ఇనిగెల వెంకటధర్మారెడ్డి సర్దేశముఖుగారు - ఆత్మకూరు.

౬ తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోర్జంపాడు.

పోషకులు.

౧ రాజా వెంకటాద్రియప్పారావు, బహాదరు జమీందారుగారు-నూజవీడు.

౨ కూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్దేశపాండ్యాగారు, మానెకొండూరు

౩ జాగర్లమూడి కుప్పుస్వామినాయఁడుగారు, కారంచేడు

౪ నెల్లుట్ల నరసింహారావుగారు, జనగాం

౫ లింగాల వెంకటరెడ్డి దేశముఖుగారు, కుందవరము

౬ రంగాచార్యులుగారు, ముక్త్యారు, దేశముఖు, మసీదుపల్లె.

౭ చారబుడ్డి రత్నారెడ్డిపటేలుగారు, న్యాలపోగుల

౮ రామయాంబికా పుస్తకభాండాగారము, లక్ష్మీనర్సాపురము.

౯ టి. లక్ష్మణసింగుగారు, జనగాం

౧౦ రాజా మంత్రిప్రగడ వెంకటహనుమంతరావు, రాఘవరావుగార్లు, లింగగిరి.

౧౧ పిఠాపాటి వెంకటరాయశర్మగారు, కరవది

౧౨ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు అభినవ విరూపాక్ష పీఠాధిపతులు, దుగ్గందూరు.

౧౩ శ్యామాపంతుల వెంకటేశ్వరరావుగారు, తహశీల్దారు, అరుమూరు.

౧౪ కొత్వాలి వెంకటేశ్వరరావుగారు, సంగెం

౧౫ లింగాల రంగారెడ్డి దేశముఖుగారు, గణపురం,

౧౬ రాజా కందుకూరు సూర్యప్రకాశరావు బహద్దరు, జమీందారుగారు-దేవిడి.

౧౭ సాకుంట కిషన్‌రావు దేశముఖ్ గారు, జగిత్యాల.

౧౮ కురికాల వెంకటేశ్వరరావుగారు. పరకాల.

౧౯ మండ చినవెంకయ్యగారు, దండమూడి.

సహాయులు

౧ కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట

౨ మెదక్ కిషన్‌రావు దేశముఖుగారు, నల్లపల్లి

౩ బీరకాయల హనుమంతరావు దేశపాండ్యాగారు, రాయగిరి

౪ లక్ష్మీనరసింహస్వామివారు, యాదగిరి

౫ నెల్లుట్ల కేశవరావు దేశముఖుగారు, పాపురం.

౬ వావిళ్ళ వెంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు, చెన్నపట్టణము.

౭ పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, ప్లీడరు బెజవాడ

౮ తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, దుగ్గిరాల



అభినవసరస్వతి

సంపుటము ౨౧ | జానపాడు శుక్ల సం॥ కార్తికమాసము | సంచిక ౮

శ్రీ సూర్యస్తవనక్షత్రమాల.

శా॥ శ్రీమత్పద్మభవుండు, శౌరి, గిరిజాసీమంతినీభర్తయు౯
నీమూర్తిన్ విలసిల్లునంచు విబుధానీకంబు కాలత్రయి౯
నీమం బొప్ప భజింతురి ప్రత్యహము వర్ణింపంగ నాశక్యమే
నీమాహాత్మ్య మగోచరంబుగద తండ్రీ! సూర్యనారాయణా!

మ॥ తమముం ద్రోచి వనప్రకాండములఁ బద్మవ్రాత మున్మీలన
త్వముఁ గాంచ౯ మలినాళి వాడగ జగత్సంతాన ముద్యత్ప్రబో
ధమహానందము నొందఁ జేసెడు భవన్మాహాత్మ్య మే నెంతు ని
త్యము నారోగ్యమొసంగి ప్రోవవె దినేశా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ మందేహాత్రిదశాహితాబ్జమదవన్మాతంగ దివ్యప్రభా
నందీభూతరథాంగ దుర్భరబృహన్నానారుజాభంగ మా
నీందుస్వచ్ఛమనోనుషంగ నగజాధీశాచ్యుతాంభోజభూ
స్సందీప్తాంగ కృపాంతరంగ హృతదోషా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ నీమంత్రంబుఁ బఠించిన న్నిరతము న్నిష్ఠావిధి౯ నీపురో
భూమిన్నిల్చి నమస్కృతుల్ సలిపినన్ ముక్తంబులౌ దుష్కృతి
స్తోమంబుల్ బహురోగసంభవమహాదుఃఖంబులుం బాయు స
త్త్వామోదంబులు గల్గు దివ్యరుచిసాంద్రా! సూర్యనారాయణా!

మ॥ కరసాహస్రమునం బయోధిజల మింకం జేయఁగాఁజాలుదు
ర్భరమై తోఁచెడు నీప్రతాప మఖిలప్రాణివ్రజాధారబం
ధురవర్షాకృతి నీకృపారసము తోడ్తోఁజూపి లోకంబులం
బరిపాలించు ప్రభుండ వీవ కమలాప్తా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ ఒకచక్రంబునఁ బోవుతే, రసమసంఖ్యోపేతమౌ వాహస
ప్తకమున్ బయ్యెరతిండి పగ్గములు రథ్యంబో నిరాలంబమున్
వికలాంగుండగువాఁడు సారథి కడుం జిత్రంబు నీయాన మే
రికి శక్యంబు నుతింప నీమహిమ తండ్రీ ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ పవలున్ రాతిరి మాసముల్ ఋతువు లబ్దంబుల్ భవద్ధ్యానసం
భవకాలాంగములై జగంబు నడుపం బ్రత్యక్షదైవంబవై
భువనశ్రేణికి నక్షివై విబుధసంపూజ్యుండవై కర్మసా
క్షివినై యొప్పెడు నిన్నుఁగొల్తు నతిభక్తిన్ సూర్యనారాయణా !

మ॥ అనలుండున్ మిహికాంకుఁడున్ జలసమీరాకాశముల్ ధాత్రి
ఘనతేజంబును గాంతియు న్జలముగాకారంబు శశ్వత్ప్రచా [యున్
లనముం దృశ్యత నత్ఫలోదయము లెల్లం గాంచి దీపింపఁ గా
రణ మీవే! గద లోకరక్షగుణసాంద్రా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ తొలిపల్కుల్ గలతావు చీకటిగమిం దూలింపఁగాఁ జాలువె
ల్గులకున్ మేలగుపోవు నిచ్చలును మ్రొక్కల్వెట్టు బల్ బాసవా
ల్నెలకూటంబులు వేల్పుటావు చదలన్నీలంపు మేల్కట్టునన్
జెలువౌ కెంపులపూవు నీవుగద తండ్రీ ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ ఉదయారంభముగా ధరాగగనమధ్యోర్వీచరజ్జంతువుల్
బొదలున్ మోదముతోడ, నీవు నపరాంభోరాశిలోఁ గ్రుంకఁ దె
ల్వి దొఱంగం గనుమూయు గాఢతమ ముర్వింబర్వ, నీతోడిదే
గద లోకంబు నమజ్జనావనసుదీక్షా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ సరసీజాప్త నభోమణీ దినకరా ఛాయామనోవల్లభా
సురసేవ్యాంఘ్రి మహాఘఘుస్మర స్వయంజ్యోతీ త్రయీవిగ్రహా
కరుణాసాంద్ర రుజాటవీదహన భక్తవ్రాత కల్పద్రుమా
శరణంటి న్ననుఁబ్రోవవే గ్రహగణేశా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ అనఘంబైన భవన్మయూఖరుచి బ్రహ్మాండంబు నిండంగ సం
జనితామోదమునం జరాచరజగజ్జాలంబు వొల్చున్ ఘనా
ఘనరోధంబున నొక్కచోఁ గనులకుం గాన్పింపమిన్ నాడు దు
ర్దినమై దుస్సహమై తనర్చుగద తండ్రీ ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ శుంభజ్జన్యమహావనీనిహతసచ్ఛూరావతంసాళికిన్
భారాతిపురప్రవేశఘటనాసంస్తూయమానాధ్వమై
రంభాదిప్రమదాకుచద్వయపరీరంభానుభావాప్తిచే
సంభావించెడు నీదు మూర్తి పరమేశా ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ వ్రతపూజాతపముల్ సభక్తినియమప్రారంభులై నిత్య మం
చితరీతి న్నినుఁగూర్చి చేయుచును నీచే నైహికాముష్మిక
ద్వితయం బంది సుఖింతు రెల్లరును నీదివ్యప్రభావంబు ప్ర
స్తుతి సేయంగను నేర్తురే? గురుఫణీంద్రుల్ సూర్యనారాయణా!

శా॥ ఏకల్యాణగుణాకరున్ ద్విజులు బ్రహ్మేంద్రాదిబృందారకా
నీకంబున్ మదినిల్పి వేదవిధులన్ సేవింపుచున్నారు సం
ధ్యాకాలంబుల భక్తియుక్తులగుచున్ దర్శింపఁగా నట్టిలో
కైకాధీశుఁడ వీవకావె పరమాత్మా ! సూర్యనారాయణా !

శా॥ చారుస్తోత్రవిధిం గనన్ నిగమపుంజం బున్కి నీయందు సే
వారక్తిన్ గ్రహలోక మొందె నికటావాసం బజేశాచ్యుతుల్
సారధ్యానతపంబులం బడసి రంచద్రూపసాయుజ్యముల్
దూరీభూతసమస్తదోష ! కరుణాబ్ధీ ! సూర్యనారాయణా !

మ॥ పొలయల్కంబఱె రేయియెల్ల ముకుళీభూతాస్యయాపద్మినీ
లలనారత్నహిమావగుంఠనము నల్లం బాపుచుఁ నీకరం
బుల గిల్గింతల వేతెఱఁగుల మొగంబుం దేర్చి నవ్వింతు వ
ర్మిలి నామోదమునం జెలంగ సరసుల్ శ్రీసూర్యనారాయణా !

శా॥ నానారోగవిభంజనంబు దురితైనస్తూలవాతూలముఁ
దీనాపద్వనపావకంబు వినమద్దివ్యావనీజంబు వి
జ్ఞానోపార్జనమూలముఁ భవలతాశాతాసిరాజంబు ని
ర్వాణశ్రీసుఖదంబు నీమనుపు దేవా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ లోకాలోకమహీంధరోత్క్రమణతాలుప్యత్తమోలోకమై
లోకాలోకనపర్వమై వెలుగు నీలోకోత్తరంబౌ మహా
లోకస్ఫూర్తిని గాదె మూఁడుజగముల్ పుట్టుఁ మనుఁ లీనమా
నీకుఁ మించిన వేల్పులేఁ డెచటఁ దండ్రీ! సూర్యనారాయణా!

శా॥ భూమధ్యంబును దాటి నీవు మకరంబుం జేరు కాలంబునఁ
హేమంతం బతిదుస్సహం బగుట నెంతేఁ గుంది నీరాకకై
యేమర్పించెడు పాయసాన్నములచేఁ దృప్తుండవై క్రమ్మరఁ
రా, మా కయ్యదె పుణ్యకాలము దినేంద్రా! సూర్యనారాయణా

మ॥ విమలప్రాజ్ఞగ సింహపీఠిఁ గొలువై వీకఁ వసుస్ఫూర్తిచేఁ
గమలాభ్యంచితకోశజాత మలరంగా శత్రురాజప్రకా
శముఁ సత్పథవర్తివై వసుమతీ చక్రావనోల్లాసన
క్రమతం బొల్తు వినాఖ్య సార్థకముగాఁగఁ సూర్యనారాయణా!

శా॥ నీపాదంబుల నాత్మనిల్పుచు సదా నీనామమే యెంచి ని
న్నే పూజింపుచు నుంటె భక్తిమెయి నన్నీపట్ల రక్షింపవే
మాపుఁ రేపును నొంచు నీరుజ హరింపం జేసి యారోగ్య మీ
వే పుణ్యాకర! లోకబాంధవ! కృపాబ్ధీ! సూర్యనారాయణా!

మ॥ అకలంకాత్మత నిన్నుతించి మధురవ్యాహారసారప్రభా
తకవిత్వాంచితకల్పనాపటిమ విధ్వస్తామయుండై మయూ
రకవీంద్రుండు వెలింగె నే నటు లొనర్పం జాల నిశ్చేతుకా
చ్ఛకటాక్షంబునఁ బ్రోవవయ్య పరమేశా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ నే నల్పుండను బాపకర్ముఁడ మహానీచాత్మకుండన్ రుజా
దీనాంగుండను మూఢుఁడన్ జడుఁడ నా దీనత్వముం బాపి స్వా
మీ! నన్ గావవె నీదుపాదములె నెమ్మిం గొల్చుచున్నాఁడ వి
జ్ఞానాధీశ్వర! పాపసంహర! దినేశా! సూర్యనారాయణా!

శా॥ భక్తాభీష్టఫలప్రదాత వని నిన్ బల్మారు భాషించు నా
ర్యోక్తి న్నమ్మి భజించుచుంటి నిను నాయుల్లంబులోనన్ రుజా
ముక్తుం జేసి యనుగ్రహింపుము వెసం బూర్ణానుకంపాసుధా
సిక్తస్వాంత! నిజాశ్రితాఘనగవజ్రీ! సూర్యనారాయణా!

శా॥ కోర న్నామది నన్యదైవములఁ గైకో నెల్ల నేమందులన్
ఘోరవ్యాధివిరూపితాంగకములన్ బోషించు దివ్యౌషధం
బై రాజిల్లెడు నీదుపాదభజనావ్యాసంగమే తక్క నా
కారోగ్యంబు నొసంగ బ్రోవవె దినేశా! సూర్యనారాయణా!

మ॥ వనజాతోద్భవశేషవాసవగురుల్ వర్ణింపఁగాఁ జాల రై
నను వాక్శుద్ధి యటంచు భక్తిగదురన్ నానేర్చు చందంబునన్
దనరం గూర్చితిఁ దప్పులన్ మనిచి యీ నక్షత్రమాలన్ గ్రహిం
చి ననుం బ్రోవవె సత్కృపాజలనిధీ! శ్రీసూర్యనారాయణా!



"నేటికాలపు కవిత్వ" విచారణా

(అవిద్యాశేఖరకృతి)

౪ గురువందనాధికరణ విచారణాధికరణము

౧ సూ. అథ గురువందనాధికరణ విచారణా.

ఇటుపైని విద్యాశేఖరులవారు గ్రంథాదియందు చేసిన గురువందనాదులగు శ్లోకములను గుఱించిన విచారణ గల అధికరణము ఆరంభింపబడు నని సూత్రార్థము. అనగా ఈఅధికరణములో గురువందనశ్లోక చర్చ చేస్తా మనే తాత్పర్యం గ్రాహ్యం గ్రాహ్యం. ద్విరుక్తిః దృఢార్థా.

౨ సూ. తత్ర శిష్టాన్వవాయేతి, అన్యే ప్రమథనాథేతి చ శ్లోకయో ర్విచారణా.

అందు మొదటిశ్లోకము అయిన శిష్టాన్వవాయ అనేదిన్నీ అన్యే ప్రమథనాథాద్యాః- అనేదిన్నీ విచారపథానికి వస్తున్నవని వ్యాఖ్యేయం.

విశయః

మొదటిశ్లోకంలో గురుపాదములు ప్రేమతో (తన) హృదయమున వర్తించుగాక—అని కోరుచున్నారు. ఇందులో గురుపాదాః అనేమాటకు గురువులయొక్క పాదాలు-అనే అర్థంచేస్తే ప్రేమతో వర్తించుటకు మనస్సు మొదలయిన అంతరింద్రియములున్నూ, సర్వస్య గాత్రస్య శిరః ప్రధానం-అనే న్యాయానుసారము-తలకాయా మొదలయినవి ఉండగా, కాళ్లే హృదయంలో వర్తించవలెనని వీరు కోరుట- అసమంజసంగా కనిపిస్తూన్నది. అట్లా కాకుండా తాతపాదులు మొదలయిన చోట్లవలె పూజ్యార్థకంలో ప్రయోగించారని అనేటట్లయితే క్లిష్టార్థం ఆపతితం అవుతుంది. పైగా ఇట్లా సందిగ్ధంగా చెప్పడం కవిసంప్రదాయం కాదు. కనుక ఇది అనుచితం. ఇట్లే ప్రమథనాథాదులు నిర్వ్యాజములై కరుణాంచితములయిన కటాక్షములను ప్రసరింపజేయుదురుగాక—అనే ఇత్యాది వాక్యాలున్నూ వ్యర్థములే అవుతవి. పునరుక్తములుగూడా అవుతవి. ఏమంటే కటాక్షశబ్దంలోనే కరుణాంచితత్వమున్నూ, నిర్వ్యాజత్వమున్నూ వ్యక్తమవుతున్నవి. కనుక ఇవి కేవల

వ్యర్థాలూ పునరుక్తాలూ మాత్రమే కాకుండా, అపుష్టార్థాలుకూడా అవుతవి.

ఈరీతిగానే వీరాంశ్చ కవితాధీనాన్ ధీరాన్ రసవిమోహితాన్ అన్న శ్లోకం కూడా అనేక సంశయగ్రస్త మగుచున్నది. వాటిలో-వీరులన డంతోటే-ఏవీరులూ? పల్నాటివీరులా? ప్రెసిడెన్సీ కాలేజి వీరులా? లేకపోతే గణాచారులా?-అని ఇత్యాదిగా ఒకసందేహం, వీరులూ అంటే కవులూ అని అర్థం జేసేటట్లయితే కవితాధీనాన్ అనే విశేషణం అసంగత మవుతుంది. పైగా కవులు కవితకు అధీను లవుతారా? లేకపోతే కవితే కవులకు అధీన మవుతుందా? అనే సందేహాలు గలగడం, రెండూ. రసవిమోహితులైన ధీరులూ అన్నప్పుడు కాని ధీరులుంటారా? అనేది మూడో సందేహం. ఇట్లానే అనేక సంశయ గ్రస్తం ఇది అవుతున్నది.

ఈరీతిగానే త్రిలింగజననీం వందే-అన్న శ్లోకం అపార్థాలకు ఆకర మవుతున్నది. ఆపిమ్మట భారతీయవాఙ్మయద్రష్టలను స్తుతిస్తానన డమున్నూ అసంబద్ధవచనమే అవుతున్నది. ఈవిధంగా శ్లోకపంచకము నకు పంచకంతలు పట్టుచున్నవి. కాబట్టి-ఇవి సందేహాస్పదాలు.

పూర్వపక్షం

కాదయ్యా! — మీమాటలు బొత్తుగా అసంగతాలు. మొదటి శ్లోకంలో చెప్పిన సీతారామవిపశ్చితులు వీరికి గురువులు. కాబట్టిన్నీ, ప్రమథనాథ భట్టాచార్యులువారు కలకత్తాలో విద్య చెప్పించి విద్యా శేఖరత్వబిరుదు ఇప్పించిన గురువులు కాబట్టిన్నీ, వారిని భక్తితో స్మరించి ధ్యానించి హృదయవర్తులనుగా గ్రంథకర్త చేసికొంటున్నాడు-గనుక మొదటి రెండుశ్లోకాలూ ఔచిత్యం కలిగివున్నవనీ అంటారా?

సమాధానం

గురువందనం చేయడం అనుచితమని మేము అనటం లేదు. కాని ఆ సీతారామశాస్త్రుల్లవద్ద వీరు తెలుగే చదివారో, లేక సంస్కృతమే చదివారో, వారు వీరికి ఎట్లాగురువులో చచ్చిపోయిన ఆపాదులు వీరిహృదయంలో ప్రేమతో వర్తించడం ఎట్లాగో సందిగ్ధంగా వున్నదని చెప్పాము. కేవలం ఇంతేకాకుండా గురుపాదాః-అనే ఇత్యాది

ప్రయోగములు క్లిష్టార్థాదిదోషజుష్టములని చెబుతాం. కావ్యంలో ఇల్లాంటి ప్రయోగములు అనుచితా లని విద్యాశేఖరులే ముందు వ్రాస్తారు కాబట్టి.

పూర్వపక్షం

సరే. కానీండి. వీరాంశ్చ కవితాధీనాన్, కృష్ణాపినాకినీ... త్రిలింగజననీ, స్తవీమి ధ్వనికారాద్యాన్ - అనే ఈమూడుశ్లోకాలయినా ఔచిత్యాన్ని వహిస్తున్నవంటాం. ఎందువల్లా — అంటే, ఇందులో వీరాంశ్చ కవితాధీనాన్ అనేదాన్లో "కవి-కవిత్వము"-ను గుఱించిన తత్త్వం మనోహరంగా ప్రదర్శింపబడ్డదిగనుకా. అని అంటారా? — అట్లా అయితే వినండి: —

సమాధానం

కవులను ఎవ్వరూ వీరు లనడంలేదు. వారు కవితకు అధీను లనీ చెప్పడంలేదు. ఒకవేళ అట్లా చెప్పినా అది యుక్తంగా ఉండదు. కవికి కవిత స్వాధీన కావలెగాని, గుఱ్ఱానికి రౌతు స్వాధీనం పడ్డట్టు కవే కవితకు స్వాధీనుడు కాగూడదు. అయితే అట్టివాడిపని గుఱ్ఱం మూడు కాళ్ళతో నడచినట్టు వుంటుంది.

ఇక నాలుగోశ్లోకంలో త్రిలింగజననిని ప్రయోగించారు. తాను వసించేదేశాన్ని తల్లిగా ఆరోపించుకోవడం మంచిదే గాని, ఆ ఆరోపించుకొనుటలో జననీ-అనే స్త్రీశబ్దసారస్యమునకు అనురూపంగా ఉండేటట్లు త్రిలింగశబ్దాన్ని సవరించుకోవలె. ఇది వీరు చేయలేదు. పైగా త్రిలింగమనేమాట ఆంధ్రదేశానికి రెడ్లపాలన కాలంనుండీ పేరుగా వచ్చినట్టిది. కనుక అసలుపేరైన ఆంధ్రజనని అనకుండా త్రిలింగజనని అనడం అనుచితం అనక తప్పదు.

ఇంతేకాకుండా-త్రిలింగంఅనే మాట వినడంతోటే అపార్థం కూడా స్ఫురిస్తుంది. కనుక అనుచితం (అప్రశస్తం) అని ఇత్యాదిగా అంటున్నాము. *ఇంకోటి. దీనికి విశేషణంగా కృష్ణా...తుంగభద్రాపయశ్శుభాం — అని నాలుగునదుల యుదకములతో శోభనురాలైనట్లు చెప్పారు. తెలుగుదేశంలో నదులు ఈ నాలుగేనా? అనే ఇత్యాది సందేహాలు అనేకం స్ఫురిస్తవి. కాబట్టి ఈరీతి అనుచితం.

ఈరీతిగానే భారతీయవాఙ్మయ దర్శకులగు ధ్వనికారాదులను ప్రస్తుతించుటలోగల అర్థం విస్పష్టం అగుటలేదు. దీనివలన ప్రకృతమునకు రాగలశోభ వెల్లడికాలేదు. కనుక ఇది అసమర్థాది దోషజుష్టం- అని అంటున్నాము.

తటస్థాక్షేపం

అవునయ్యా!-త్రిలింగజననీ-అనేప్పుడు త్రిలింగమనే దేశంఅని కదా మీ రర్థంచేశారు! అదికాదు అర్థం. త్రిలింగంఅంటే 14 ఏండ్లక్రిందట వావిళ్ళ రామస్వామిశాస్త్రులు అండుసన్సువారు ప్రకాశకులుగాను (ఇప్పటికీవీరేప్రకాశకులు)-ఈఉమాకాంతులవారు సంపాదకులుగానూ ఉన్నట్టి త్రిలింగ అనే పత్రిక-అర్థం. ఆపత్రిక వీరికి కాస్తచేయూతనిచ్చి అన్నం పెట్టి కాపాడింది. అన్నం పెట్టిన పోషకులకు తల్లి అనడం తండ్రి అనడం యుక్తంకాదా?— అని అనేటట్టయితే—

సమాధానం

వినండి. వారు వీరికి చేయూత ఇవ్వడం వీరు వారిని తల్లి అనో తండ్రి అనో చెప్పుకోవడం యాచనాదుల్లోయుక్తం అయితే కావచ్చు. ఇట్లాంటిచోట కాదు. కృష్ణాదినదుల నీళ్ళతో శోభిస్తున్నది- అనే విశేషణం అప్పుడు పొసగదు. వావిళ్ళప్రెస్సులో మంచినీళ్ళే దొరకవు కదా! అట్టి సందర్భాల్లో ఎక్కడో ఎటుచూచినా పెక్కు ఆమడల దూరంలోవుంటే పయస్సు చాకలపేటలోకి సంతరించడం వగైరాలున్నా, దానిచేత ఈ త్రిలింగ (పేపరు) శోభనురాలు కావడం ఎంత దుస్సాధ్యమో చెప్పతరముకాదు. కనుకనే అపుష్టాదిదోషసహస్రాలకు ఇవి గుఱి అయినవన్నాము.

ఇట్లే సూత్రాణాం — అనేదానిలో ఏసూత్రాలో ఎక్కడిభాష్యాలో వివరించకుండా ఆ తోవలో వెళ్తానంటాడు. దిక్కూ మొక్కూ చూసుకోకుండా వెళ్ళితే మధ్య కూలుతాడు. కాబట్టి మనం వదలిపెట్టి కొంతదూరం వెళ్ళనిచ్చి చూతాం.

ఇది అవిద్యాశేఖరకృతిలో వాఙ్మయ పరిశిష్టం పురఫ్-
నేటికాలపు కవిత్వవిచారణలో గురువంద
నాధికరణ విచారణ సమాప్తము.

—:0:—

చచ్చిపోయినవారు తిరిగి బ్రదుకుట

కొన్ని వారముల క్రితము మాస్కో అనుపట్టణమునుండి, మానవ,జంతు మృతకళేబరములకు జీవముల కల్పించి, పునర్ జీవులుగ జేయుటకు శాస్త్రిపరిశోధనలు చేసి వైద్యశాస్త్రి ప్రపంచమునకు, ఇది ఏమి యాశ్చర్యమా అనునట్లు, తల్లడిల్లపజేయుటకు, కేబుల్ ద్వారా తెలియజేసిరి.

ఆపరిశోధన విషయ మేమనగా నొకయింజెక్షనువలన మృతజీవునియొక్క హృదయమును, మరల యథాప్రకారముగ దెబ్బలశబ్దము వినబడునటుల పనిజేయునట్లుగను, యొకనిట్టూర్పువిడుచునట్లుగను జేసినటుల తెలియుచున్నది.

మఱియు విషప్రయోగముచే, నొకకుక్కను చంపివేసి మరల బ్రతికించిరట. అంతియెగాక మరల కొన్నిమాసములకు ఆకుక్కనే చంపివేసి తిరిగి దానికే ప్రాణదానముజేసి బ్రదికించిరి. అంత ఆకుక్క యథాప్రకారముగ జీవము కలిగినకుక్కలవలెనే తిరుగుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

(2) మఱియొకకుక్క తలనకోసివేసి యొకమందుద్రావకమును ఆ కోసినతలకు ప్రత్యేక గొట్టములద్వారా దానియొక్క రక్తనాళములకు నెక్కించి ఆకుక్కయొక్క నేత్రములను బ్రతికినకుక్కయొక్క నేత్రములవలె చేయగలిగిరి. మఱియు ఆకుక్కతలను తాకినంతమాత్రముననే బ్రతికినకుక్కతలవలె కదలసాగెను. అంతట దాని నాలుకపై నొకక్షారపదార్థమును పెట్టగ ఆపదార్థమును అది విసర్జించెను. అయితే, వెన్నమాత్రము పెట్టగనె దానిని మ్రింగివేసెను. అని న్యూయార్కునందు వెలువడు బ్లడ్ లెన్స్ ప్లేబాటమిస్టు అను పత్రికయందు పైవిషయములు డా॥ యస్. జే. చెమాలియన్ దొరగారిచే వ్రాయబడెను.

యన్. కేశవాచార్యులు,
కొత్తపట్టణం.

—:0:—

పల్నాటి యాత్ర.

—— —:o: ——

" చిన్న చిన్న రాళ్లు ♦ చిల్లర దేవుళ్లు,
నాగులేటి నీళ్ళు ♦ నాపరాళ్ళు
సజ్జ జొన్న కూళ్ళు ♦ సర్పంబులును దేళ్ళు,
పల్లె నాటి సీమ ♦ పల్లె టూళ్లు "

తమ యప్రమేయశౌర్యధైర్యసాహసాదిసద్గుణంబులచే ఆంధ్ర దేశమునకేగాక భారతవర్షమున కంతకును ఆదర్శప్రాయమై యొప్పిన వీరుల కదనరంగములచే పావనవంతంబగు పల్నాటిసీమను దర్శించి తరింపవలెనని చాల కాలమునుండియు కోరిక కలదు. కాని శ్రీమన్నారాయణు డగు ఆ జగద్రక్షకుని యాజ్ఞలేనిది మన కోరికలు చెల్లవు గదా. నేటి కట్టియాజ్ఞయైనది. అందుచే బయలుదేరి నర్సారావుపేట యందు భూమశకటమునుండి దిగి, పట్నాడునకు బోవు బాటను బట్టితిమి. ఎక్కడజూచిన రాళ్ళు. పిండిరాయి కాదు- నల్లరాళ్ళు, నాప రాళ్ళు. పొలములన్నియు ఎఱ్ఱమట్టితో నిండియుండి, 'పల్నాటివీరుల రుధిర మింకను ఈ భూములపై బ్రవహించుచునేయున్నదా?' యను నటుల దోపజేయుచుండెను.

ఇటుల కొంతదూరము అనగా సుమారు ౨౧ మైళ్ళదూరము పోవుసరికి ఎదుట పెద్దబాట యొకటి కొండమీద కానుపించినది. దానినిజూచి యాచక్కగా వేయబడిన బాట నెందులకు వేసిరని ప్రక్కనున్న వారి నడిగితిమి. "మనము క్రమముగా నెక్కి ఆకొండమీదనున్న బాటగుండ బోవుచో కొండ కావలివైపునకు సులభముగ బోయెద" మని చెప్పిరి. అట్లేపోయి మరికొన్ని ప్రదేశములను ఎక్కుచు దిగుచు ౨౫ మైళ్ళ దూరము వచ్చితిమి. అంతట దూరమున మిద్దెలతోనిండిన గ్రామమొకటి కాన్పించుచుండెను. పల్నాటిసీమ కంతకును నాయక మణియై ప్రశస్తిగాంచిన కారెంపూడి గ్రామ మదియేయని తెలిసి నప్పుడు "తొలిజన్మమున నోచిననోముల పూజాఫలము లభించెను గదా" యని సంతుష్టాంతరంగుల మైతిమి.

కారెంపూడి.

ఆనాడే "కారెంపూడి" యందున్న శ్రీచెన్నకేశ్వర గ్రంథాలయముయొక్క ద్వితీయవార్షికోత్సవమునకు నిర్ణీతదినమైయుండెను. అందుచేత గ్రంథాలయభవనమంతయు పచ్చని ఆకుజొంపములతో నలంకరింపబడి, నూతనశోభతో విలసిల్లుచుండెను. ఉత్సాహవంతులగు యువకు లనేకులు ఈ గ్రంథాలయమునకు పట్టుగొమ్మలై నిలిచి, దాని యభివృద్ధికై సదా పాటుపడుచున్నారు.

౧౨ వ శతాబ్దమునందు బ్రహ్మనాయునకును, నాయకురాలునకును "కారెంపూడి" మహాక్షేత్రమునం దొక గొప్పయుద్ధము జరిగెను. ఆ రణరంగమునందు పాల్గొన్న వీరులకే యిచట వీరాలయము నిర్మింపబడియున్నది. జనులా వీరులను దైవములుగనెంచి, పూజల సలుపుచున్నారు. వారు మానవమాత్రులను తలంపు ఈవైపున 'మనము' జనసామాన్య మని పిలుచువారియం దెవ్వరికిని లేనేలేదు. వీరు లందరును శ్రీ మహావిష్ణ్వంశసంభూతు లనియే వారు నమ్మి పూజించుచున్నారు.

వీరు లందరును తాము యుద్ధమునకు పోవుటకు ముందే కారెంపూడియందున్న గంగధారిమడుగునందు స్నానముజేసి, తమ ప్రాణలింగముల నా మడుగునుండి తీసి, యొడ్డున బడవేసిరి. ఆ ప్రాణలింగములే యిప్పుడు ఈవీరుల యాలయమునందు బ్రతిష్ఠింపబడి, పూజింపబడుచున్నవి. ప్రతివత్సరమును కార్తికమాస అంత్యదినము (అమావాస్య) మొదలు మార్గశిరశుద్ధ చవితివరకు అయిదుదినములు వీరుల తిరునాళ్ళు జరుగును. అప్పటికి ఆంధ్రదేశముయొక్క పలుభాగముల నుండియు జనసామాన్యమునుండి అనేక వేలమంది జనులు- విద్యావంతులు, కన్నమనాయుళ్లు, పోతురాజులు, కొమ్మరాజులు, ఆచారవంతులు, పిన్న పెద్దలు- వీ రందరును వీరుల యుత్సవమునందు తమకు నిర్ణీతమైన భాగములను గైకొనువారు- కారెంపూడికి విచ్చేసెదరు.

(సశేషము)

పూర్వజన్మలు కలవా, లేవా?

—:(o):—

నవీన నాగరికులలో చాలమందికి పూర్వజన్మలందును భావి జన్మలందును నమ్మిక లేకుండుటచే వారికి కొంత విశ్వాసము గల్గించు నను తలంపున నీమధ్య భరతపూరురాష్ట్రమున జరిగిన విచిత్ర కథ నొకదాని నిందు బొందుపరచుచున్నాము.

భరతపూర్ సంస్థానములో సాలెంపూరను గ్రామమున నాల్గు సంవత్సరముల వయస్సుగల 'ప్రభు' అను కైరాతి బ్రాహ్మణచిన్న వాడొకడుండెను. వాని చరిత చాల విచిత్రముగా నుండుటచే భరత పూరు మహారాజాగారి యాజ్ఞచే నాప్రాంతముననున్న నాయిబ్ తహ సిల్‌దారుగారు 1923 వ॥ సంవత్సరము మార్చినెలలో ఆకుర్రవానిని పరీక్షింప నాకుర్రవా డిట్లు చెప్పదొడంగెను. 'నాపూర్వజన్మములో నేను భరతపూరు సంస్థానములో హాత్యోరియను గ్రామమున హార్బక్స అను బ్రాహ్మణుడను. నాకు ఘారె షాంలాల్ అను యిరువురు కుమా రులును కోకిల భోలి అను యిద్దరు కుమార్తెలును గలరు. ఆయిద్దరు కుమార్తెలలో పెద్దదానికి డబ్బుతీసుకొని కేర్లిపురమున మన్నమెట్ అనువానికిచ్చి పెండ్లిజేసితిని రెండవదానిని నావారు •పురముననున్న గోకుల్ అను వానికి ద్రవ్యమేమియు గైకొనకనే యిచ్చి వివాహ మొనర్చితిని హాత్యోరిగ్రామమున నాకు పెద్ద యిల్లుండెను. నాయింటి ప్రక్కనే స్వరూపజితుడను వానిగృహ ముండెను. వానికొక కుమా ర్తెయు కుమారుడును గలరు వానియింటిలోనికి పోవుటకు చాల యెత్తయిన మెట్లుండెడివి.

ఆయింటికి ప్రక్కనే పెద్దతటాక మొకటియుండెడిది. ఆతటాకముమధ్య నొక పెద్ద భవనమును దానిపైభాగమున గోపురముగల మండపమును గలవు. ఆపూరికోటలో నొకశిలాశాసన మున్నది. దానిలో నొకపాము గలదు. నేను నాతండ్రి జీవించియుండగనే మా యూరిబైటనున్న యొకయింటిలో చనిపోతిని. నేను చనిపోయిన తరువాత నేను పరలోకము చేరితిని. అక్కడ దేవుని జూచితిని. అతనికి పెద్దగడ్డమును మీసములును గలవు. తరువాత నీవు సాలెంపురము (ప్రస్తుత జన్మస్థానము) నకు బొమ్మని చెప్పెను.'

తరువాత నాతహసిల్దారుగా రాబాలుని యొక వంటెద్దు బండిపై కూర్చుండబెట్టుకొని వానిపూర్వ జన్మస్థానమగు హాత్వ్యారి గ్రామమునకు గొని తనపరీక్షావృత్తాంతము నీవిధముగా తెలియబరచెను.

నేనాబాలుని దీసికొని హాత్వ్యారిగ్రామమునకు సాయంసమయమునకు చేరితిని. నేనావూరిబైటకు పోగానే నీవుచెప్పిన తటాక మెక్కడ నున్నదని అడిగితిని. అంతనాత డది వూరికి దిగువనున్నదని చెప్పెనుగాని దాని నిరూపించి చూపలేకపోయెను. అదిచూపుటకు రానిచ్ఛగింపకపోవుటచే నారాత్రి యాపురమున గడిపితిమి.

మరునాటి ప్రాతఃకాలమున నేనావూరిలోని 70, 60, 50, 40, సంవత్సరముల వయస్సుగల నల్గురు పెద్దమనుష్యులను వెంటగొని యీకుర్రవాడు చెప్పినప్రతివిషయములను పరీక్షచేసితిమి. పూర్వజన్మములో యీతడు తనపేరు హార్బక్సు అనియు తనతండ్రిపేరు ఘుండే అనియు జెప్పెను. పైపెద్దలు యిది నిజమే ననిరి.

;o.

ఓం

నాగరకత యనగా నేమి?

—:o:—

[కృష్ణార్యుడు]

ప్రస్తుతకాలములో నాగరకులు ఎవరు ? చుట్ట, బీడీ, సిగరేటులను త్రాగువారు; సురాపానము చేయువారు; రిఫ్రెషుమెంటు రూములందు మాంసము, కోడిగ్రుడ్ల సారములతో చేరిన వస్తువులను భుజించువారు; స్నానాదులు చేయక కోటు, బూట్సు పెంటలూన్ వీటినిధరించి బల్లపై తట్టలో యుంచబడిన ఆహారమును స్పూనులతో యెత్తి నోటిలోపల యుంచుకొనువారు; శుద్ధజలముకు మారుగా అపానవాయువు నీరును (Soda water) ఎల్లప్పుడును త్రాగుచుండెడివారు; ముఖప్రక్షాళన చేయకయే బెడ్ కాఫీ (Bed Coffee) త్రాగువారు; సకలమూ పరబ్రహ్మమే, భేదములేదు, పరస్త్రీ రతులైనను అది పరస్త్రీయని మాకు భావన యుండదు. సర్వకాల సర్వావస్థలయందును పరబ్రహ్మమునే దర్శించు చుందుము" అని పలుకుచూ పంచమహాపాతకములను ధైర్యముగా జేయుచుండు శుష్కవేదాంత శిరోమణులు; దైవదూషణ జేయువారు, దైవభేదము నెంచువారు; పర మత ఖండన జేయుటయే తమకు ముక్తిపదమని యెంచియుండువారు; పశుహత్య జేయువారు, రాగద్వేష కామక్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములు సంపూర్ణముగా గలవారు; అజితేంద్రియులు, మనో నిగ్రహము లేనివారు; శ్వపచులు, ఎల్లప్పుడు నిష్కారణముగా అన్యులతో పోరాడుచుండెడివారు. ఈషణత్రయముల వలలో జిక్కుకొని తమస్థితికి తామే ఆనందపడు చుండువారు; మారు వేషము వేసుకొని బాహ్యనటన జేయుచుండు వారు; మౌనభావము యొక్క మర్మము నెరుగక ఎల్లప్పుడు ఏదియో మాటలాడుచు కంఠశోషణ

చేసుకొను చుండువారు; ధన మదముచే బీదల హింసించుచుండు వారు; జీవితకాలమంతయు కోర్టు కచేరులకు తిరుగుచు తమసర్వస్వము వృథా పాడుచేయువారు; అన్యభాషల నభ్యసించి పరకీయ ఆచార వ్యవహారముల నాచరించు వారు; తమస్వనియమ నిష్టలను నిప్పున గలిపియుండువారు; సాంఘిక బలము ఎట్టిదను విచారము నెరుగక ఏదియు బనికిరాని వాదనలతో సత్కార్యాచరణల యందుండు వారినికూడ తమదారికి తెచ్చుటకు యత్నించువారు; పర దారపరద్రవ్యాదుల నపహరించి ఐశ్వర్య మదముచే కండ్లు కానరాక యుండు వారు; సన్మార్గములందునడచు సచ్చారిత్రులను దూషించి అపహాస్యము జేయువారు; జూదమాడి ద్రవ్యార్జన జేయువారు; సకల పాప కృత్యములకు సహాయపడువారు. ఇట్టి వారందరు ఈ కాలములందు నవనాగరకులు. నాగరకమను పదము యొక్క అర్థముగూడ నిదియే.

"నగరాత్ కుత్సన ప్రావీణ్యయోః" (పాణిని) నగర శబ్దాత్ వుఞ్ స్యాత్ కుత్సనే ప్రావీణ్యే చ గమ్యే –

కనుక నాగరకమనగా నింద్యవృత్తి. ఏది ఏది నింద్యమో అది నాగరకమనబడును. పరకీయులు మనలను అనాగరకులని భావించియున్నారుగదా. అదిమనకు క్షేమమే. అదేమనకు మంచిది. అనాగరకులు ఎవరు? పై జెప్పిన ప్రమాణరీత్యా శాస్త్రానుసారముగా వర్తించువారు, దైవపథమున నడచువారు, సన్మార్గమున బోవుచుండువారు, మనలను అనాగరకులని పిలిచినను సంతోషమే, దైవపథచారులుగా నుందుము గాత!

బ్రాహ్మణుల యందుకూడ చాలా మతభేదము లున్నవి. మతభేదమనగా ఆచారభేదము. వాటిలో ముఖ్యమైనవి రెండు (౧) వైదికులు (౨) లౌకికులు. ప్రస్తుతకాలపు జనులకు లౌకికులని చెప్పుకొనుటకు యిష్టము. ఎందుకనగా లౌకికులనగా లోకవ్యవహారము నెరిగి

నట్టి వారనియు, వైదికులనగా ఏమియు ఎరుగని శుద్ధశుంఠలనియు వీరి భావన. అయితే వీటిసరియైన అర్థమేమని విచారించి యున్నారా ! లేదు. ఎందుకు? పరాచార వ్యవహారభాషాదు లంతప్రాబల్యమునకు వచ్చి యున్నవి. వాటిసందడిలో నిశ్చయవిచారములయందే మనమాన సము బోదు. తెల్లపాయ ఉల్లిగడ్డ యివి మెండుగా యూచియుండు గదిలో సువాసన నుంచినను అది తెలియబడునా ! మన అవివేకము అట్టిది. నిశ్చయముగా చూచినయడల లౌకికులనగా విచారరహితులు; వైదికులనగా వేదజ్ఞులు. వేదము నెరిగి వాటియందు చెప్పబడియుండు నియమముల ననుసరించి నడచువారు; వేదములయందు ప్రపంచపర మార్థ విచారములు రెండును యుండుటచే ప్రపంచపరమార్థ జ్ఞానములు రెంటినీ గలిగియుండువారు వైదికులు. లౌకికులు విచార జ్ఞాన హీనులగుటచే ప్రస్తుతకాలపు నవనాగరకుల తరగతికి చేరినవారు; ఇదియే ప్రస్తుతకాలపు నవనాగరకత.

సోదరులారా ! నవనాగరకతను గూర్చి మరికొద్దివిషయములను తెలియ చేయవలెనని తలంచియుంటిని. ఈవిచారములో విస్తారముగా వ్రాయుటకు వీలులేనందున సంక్షేపముగా వ్రాసియున్నాడను. ఈ లేఖను చదివి మీకు ఏదారియందు బోవుటకు యిష్టమువచ్చునో ఆదారిలో బోవుడు. ప్రస్తుతనాగరకత సకల అనర్థములకు మూల కారణమనెడు విషయమును మాత్రము మరువకుడు, మరువకుడు !

—— :o: ——

నిజాము రాష్ట్రమందలి రెడ్లు.

నిజాము రాష్ట్రమం దాంధ్రులు ౫౦ లక్షలకు పైగానున్నారు. అందు రెడ్లుమాత్రమే సుమారు ౧౩ లక్షల సంఖ్యాకులై యున్నారు. అనగా నాంధ్రులలో వీరైదుగురి కొక్కరి వంతున నున్నారు. నిజాము రాష్ట్రాంధ్రుల విషయమై వేరుచో నేనింతవరకు వ్రాసినదానిలో రెడ్లనుగురించి కొంతవ్రాసియుంటిని. ప్రకృతము రెడ్లస్థితినిగురించి విపులముగా వ్రాసెదను.

పూర్వ మీరాష్ట్రమందు రెడ్లు ప్రబలులై విద్యావంతులై కవులై, దాతలై భుజబలముచే నానారాష్ట్రములను స్థాపించికొనిన వారై యుండిరి. ఇప్పటికిని వనపర్తి, గద్వాల, ఆత్మకూరు, జటప్రోలు, గోపాలుపేట, దోమకొండ, మున్నగు సంస్థానములున్నవి. కొందఱు రాజులు తమతమ చిన్న సంస్థానముల ననేక కారణములచే గోల్పోయినవారు. ఇంకికొందఱు పరగణాల కధిపతులై దేశముఖ్యులుగా నుండిరి. నేఁడు వారు 'దేశముఖ్' బిరుదమాత్రముచేతను, సర్కారు వారు దయతో నొసఁగు నాకొంచపు రుసుముచేతను బ్రకాశించుచున్నారు. పూర్వ మీసంస్థానాధిపతులు కొందఱు స్వయముగా కవులైయుండిరి. అష్టభాషలయందుఁ బ్రవీణుఁడైన వనపర్త్యధీశ్వరుఁడగు గోపాలరాయలనువారు సంస్కృతమున రామచంద్రోదయమను చంపూకావ్యమును రచించిరి. ఈరాజులందఱును కృతిపతులుగా నుండిరనుట కిప్పుడిప్పుడు ప్రచురింపఁబడిన సంస్థానములందు గ్రంథములే నిదర్శనములు. అల్లసాని పెద్దనయే మరల యవతరించెనో యని భ్రాంతిని బుట్టించి కవనమల్లిన కాణాదము పెద్దన గద్వాల సోమభూపాలుని యాస్థానకవియై, అధ్యాత్మరామాయణ, ముకుందవిలాసాదిగ్రంథకర్తయై యుండినవాఁడు. మహాశౌర్యసంపన్నుఁడై యనేక యుద్ధములందుఁ దనవిజయధ్వజం బెత్తిన ప్రథమ రామేశ్వరరాయలు వనపర్తి సంస్థానాధీశ్వరుఁడై నిజాముగారి మెప్పువడసి 'బహిరీ బలవంత్ మహాభూపాల్ బహాదరు' అను బిరుదావళిని సంపాదించెను.

ప్రకృతమం దీసంస్థానములో కింత కాంతిహీనములై యున్నవని చెప్పవలసివచ్చినది. ఇప్పటి సంస్థానములందు వనపర్తి, జటప్రోలు సంస్థానములు తక్కిన వానికన్న శ్రేష్ఠములైనవని మాత్రము నివేదించి యితరుల విషయమై మౌనము వహించెదను.

ఇఁక సామాన్యులవిషయము. ఈరాష్ట్రములోని రెడ్లు ముఖ్యముగా సేద్యముపై యాధారపడినవారు. వీరే నిశ్చయమైన ముల్కీలు. వీరిస్థితియంతగా ప్రశంసింపఁ దగినది కాదు. నగరములం దుండువారు నౌకరీప్రయత్నములందు విశేషముగాఁ గాలము గడపుచుందురు. గ్రామములం దుండువారు వ్యవసాయముతోఁ బాటిగ కక్షలు (పార్టీ) పెంచుకొనుచుందురు. ఇట్టివి చాలచోట్ల సంభవించుచుండును. విద్యావ్యాపకము వీరియందిప్పుడు విశేషమగుచున్నది రాష్ట్రమందు రాజభాష, కచ్చేరిభాషయు ఉర్దూభాషయే యగుటచేత విద్యాభ్యాసము చేయు రెడ్లు విశేషముగా ఉర్దూభాషయే చదువుచు, అసహాయోద్యమవాదులు బోధించు రీతి నొకవిధముగా హిందూస్థానీకి ప్రాధాన్యమిచ్చినవా రగుచున్నారు. ఉర్దూభాషకన్న నెక్కువ కాకున్న సమానముగనైన మాతృభాషయైన యాంధ్రభాషను సహిత మభ్యసించినవారైన శ్రేయస్కరమని విన్నవించుచున్నాను నిజాములోని రెడ్ల వేషములు సహితము కొంతవిపరీతముగ నుండును. ముసల్మానులరీతి టోపీ, షేర్వాని, లాగు తొడిగి బయలుదేరుటచే వీరొకింత హిందూ ముస్లిముల యైకమత్యమును సంధించువారు. ఇదియు నసహాయవాదుల యీప్సితమె. ఇట్లు ముసల్మాను లను భ్రాంతిని బుట్టించువారు జాతీయ ధర్మమును వహించి హిందువులకుఁ దగిన యుడుపులనే ధరించిన దోషముండదుకదా? అయితే బ్రిటిషు ప్రాంతములందలివారింగ్లీషులను వెక్కిరించుట లేదా యని కొందఱి యాక్షేపణ. ఇదియొక యుపమానమే. కాని వారొనరించు దానికిఁ దగిన సమాధానము కాదు.

అయినను ఈ ప్రెస్సులు, ఫేషన్లు మనయభివృద్ధికి ప్రధానమైనవి కావు. ఐశ్వర్యము, ఐకమత్యము, విద్యావ్యాపకము, మున్నగునవియే మనకావశ్యకమైనవి. విద్యావ్యాపకవిషయమై హైద్రాబాదు నగరములో రెడ్లకొఱకై కొన్ని శ్లాఘనీయములైన యేర్పాటులు జరిగియున్నవి. హైద్రాబాదులో రెడ్లకొఱకై విద్యాలయమను పేర హాస్టలు ఒకటి నిర్మింపఁబడినది. ఈయాలయమునకై సుమారు ౧ లక్ష

రూపాయలు నిధిగా నుంచఁబడియున్నవి. రెడ్డి విద్యాలయమం దిప్పుడు ౭౦ (డెబ్బది) విద్యార్థు లున్నారు. ఈయాలయమునకుఁ గార్యదర్శిగా నుండిన రాజశ్రీ కొత్వాలు వెంకటా్రిమారెడ్డిగారు రాత్రింబవళ్లును విద్యార్థుల సౌకర్యముల నరసికొనువారై, వారికి విద్యాప్రదాతలై యున్నారు. ఈవిద్యాలయమింకను దినదిన ప్రవర్ధమానమగుచున్నదని నివేదించుటకు చాలసంతసించుచున్నాను. రెడ్లవిషయమై శ్రద్ధ తీసుకొనువారిలోఁ, గార్యదర్శి యనంతరము రా॥ పింగలి వెంకటా్రిమారెడ్డిగారును, రా॥ వెంకటరెడ్డిగారును, (ఆడిటర్ రైల్వే) శ్రీబారిష్టరు గోపాలురెడ్డిగారును, వకీలు రంగారెడ్డిగారును, మున్నగువారు పేర్కొనఁదగియున్నారు. రెడ్డివిద్యాలయము నొక్క-హైదాబాదులోనే స్థాపించుటతో నిలువక, ప్రతిజిల్లాయందును వీరు త్వరలో స్థాపించుదురని కోరుచున్నాను.

ఈప్రాంతములందు రెడ్లలో పాకనాటివారును, మోటాటివారును, ముఖ్యమైన తెగలవారు. వీరి సంఖ్యయె విశేషముగనున్నది. పాకనాటిశాఖకు శ్రీగద్వాల రాజాగారు ముఖ్యులు. మోటాటితెగకు శ్రీవనపర్తిరాజాగారు ప్రధానులు. సుమారు ౧౦ సంవత్సరములకు మును పీరెండుశాఖల నొకటిగాఁ జేయవలయునని యీరాజులుంగారు ప్రయత్నించిరి. వేలకొలఁది రెడ్డిప్రముఖులును ఆమోదించిరి. పత్రములందు దస్క-తులు చేసిరి. ఆపత్రికల నచ్చువేయించియుండిరి. అమితోత్సాహముతో బెద్ద లుద్యమమును సాగించిరి. కాని నేడా విషయమును స్మరించువారే లేరు. తుదకు కర్నూలులో కీర్తిశేషులైన శ్రీరాజారామేశ్వరరావు – వనపర్తిప్రభువుల యాధిపత్యమున జరిగిన సభలో నీశాఖలనొకటిగాఁ జేయువలయునని తీర్మానమును సభ్యులు తోసివైచిరి. నిజాము రాష్ట్రములోని రెడ్లు, ముఖ్యముగా రాజులీయుద్యమమును బట్టుఁదలతో సాగించిరేని మనోరథమీడేరునని నాయాశయము. ఈసదుద్దేశమును మరల ప్రయత్నించుదురని నా ప్రార్థన. నిజాము రాష్ట్రమందలి రెడ్ల విషయమింకను విశేషముగ నివేదింపఁదగియున్నది. వేరొక తూరి చర్చింపఁ దలఁచితిని.

శా॥ పంజా బెక్కడ? వే ర దెక్కడ? మహాపద్వారకంబొచుఁ దా
సంజీవిన్యవధానవల్లరియనన్ సంప్రాప్త మాలేడ? యా
త్రిం జూలంగొనుటేడ? యంబరో? భవచ్ఛ్రీపాదముల్ పద్యపుం
బుంజంబుల్ రచియించి కొల్చుఫల మీపున్నమ్ము కామేశ్వరీ॥

మ॥ తనసోదర్యునిశ్వాసకాసల నెటుం దా మాన్పలేక యం
బ? నినుంగొల్చెడి నన్నుఁబోలె నలబర్మాడాక్ట రుండంగ, నా
తని కీవేరు లభించె, నా కిది యయత్నప్రాప్తమయ్యెన్ జిరం
తనపుణ్యంబున నీకృపాగరిమచేతం దల్లి? కామేశ్వరీ॥ ౧౬౬

శా॥ బర్మాడాక్టరుసోదరుం డొకరుఁ డల్పప్రాయపుంగుఱ్ఱఁ డో
శర్మాధాయిని? నాదుషడ్డకుని శిష్యవ్రాతమం దుండె నీ
మర్మం బాతఁడు వానిచే నెఱిఁగి తన్మాత్రార్తికై కైకొనెన్
గర్మాంతమ్మయి నాకు భాగ మచటన్ గల్పించెఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ మణిమంత్రౌషధిశక్తు లెంతయు నసామాన్యంబు, లీశక్తు లే
యణుమాత్రంబును గోచరింపవుసుమీ? యంబా? భవత్సేవకా
గ్రణులందక్కఁ దదన్యులందు, నిజమిక్కాలమ్మునంగూడ ని
మ్మణిమంత్రౌషధిశక్తి నీకొలుపు సంపాదించుఁ గామేశ్వరీ॥ ౧౬౮

శా॥ ఏవే రీశ్వరవేరు శ్వాసరుగహిస్వేచ్ఛాఁనిరోధమ్మునం
దావే రున్నది నీదుపుట్టినిలుచాయన్ దాని నేయోగియో?
యీపుంబోలె నెఱుంగు? నింతనె జగం బేరీతి జీవించు? నో
దేవీ? యీకృతి కట్టిశక్తి నిడి పృథ్విన్ బ్రోవు కామేశ్వరీ॥

శా॥ దేనిన్ గంఠమునన్ ధరించు నెడ నుద్రేకింపకే శ్వాసకా
సానూనార్తి యడంగు నయ్యది యమూల్యంబైన వే రద్దియే
నీనామాంకితమైనకావ్య, మని దీనిన్ బండితుల్ మెచ్చుకోఁ
గా నీ వీకృతికిన్ మహత్త్వ మొసఁగంగాఁ గోర్కి కామేశ్వరీ॥

మ॥ మును నన్నుం గనుచుండు నాకవనముం మూచూడఁగాంతేఁ [చి, యో
జననీ? యిప్పుడు 'శ్వాసకాసల నడంచ న్నేర్చుఁబో!' యంచు ద
ర్శనముం జేయఁదొడంగి, రేమిగతి? యీసత్కావ్యమం దట్టి శ
క్తిని వేర్వేల్లఁకులందుఁబోలె నిడి ఖ్యాతిం దెమ్ము కామేశ్వరీ॥

మ॥ పడిసెంబో, తలనొప్పియో, జ్వరమొ సంప్రాప్తించుచో వైద్యులం
దడవన్ లాభము గల్గినం గలుగు దుర్దాంతవ్యథాభారముల్
గుడువన్ దాపగుచో నరుం డెఱిఁగి తాఁ 'గుయ్యో మొఱో?' [యంచు నీ
యడుగుల్ వట్టుటయే రుజాపనయనోపాయమ్ము కామేశ్వరీ॥

శా॥ ఏ నేపాటి? సమస్తకారణుఁడు శ్రీకృష్ణుండు మున్నాత్మసం
తానార్తిన్ దొలఁగించుపొంటె నిను బల్ దైన్యమ్ముమై వేఁడి నీ
చే నాకోర్కి లభింపఁగా సుఖము వాసిన్ గాంచి సంసారియై
తా నెందున్నెగడెన్ భవచ్చరణముల్ ధ్యానింతుఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ ఇహమందు న్నినుఁగొల్చువారలకు సర్వైశ్వర్యముఖ్యమ్ములౌ
బహుసంపత్తులు గల్గు, వ్యాధు లుడుగున్, బ్రఖ్యాతి వర్ధిల్లు, దు
స్సహ మేవారికిఁగల్గ దింకఁ బరమో? స్వర్లోకమున్ మించుఁబో?
యహాహా? నీచరణార్చనం బిడుసుఖం బవ్వారి కామేశ్వరీ॥ ౧౭౪

శా॥ ఇక్కట్టేదియొ నాకుఁ జేకుఱియు, నాయిక్కట్టు నాపట్ల స
మ్యక్కీర్తిప్రదకార్యహేతువుగ బాల్యమ్మాదిగా మాఱు నో
యక్కా? యట్టులె యాత్మజాతురుజ నీయవ్యాజపుంబేర్మిచేఁ
జక్కన్ స్రుక్కి సుకావ్యరూపమున మించంబోలుఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ ఒకయిక్కట్టున విద్య, వేఱొకట విద్యోద్రేక, మింకొక్కటన్
సుకవిత్వమ్ము, మఱొక్కటన్ సుకవితాస్తోకత్వసామగ్రి, వే
ఱొకటన్ యోగము, భోగమో? మఱియు నింకొక్కంట, నీపేర్మిఁ జే
సి కడుం గస్తి సుఖాకృతిన్ బరిణమించెం దల్లి? కామేశ్వరీ॥

శా॥ దారిద్ర్యమ్మున నేమి, జవ్వనపుదుర్దర్పమ్ము చే నేమి, బల్
ధీరత్వమ్మున నేమి, సర్వమున నేదే జిక్కు వాటిల్లునా
యారీతుల్ పొడసూపియున్ దుదకు నీయవ్యాజపుం బేర్మిచేఁ
బేరై మేటిప్రతిష్ఠలై యవి ననున్ బ్రేమించెఁ గామేశ్వరీ॥ ౧౭౭

మ॥ అటులే నేఁడు కుమారుదూరుజయు నీయవ్యాజపుం బ్రేమచే
నిటు లేతత్కృతిరూపమై సుఖముఖానేకక్రియోదారమై
స్ఫుటకీర్తిన్ ఘటియించు సూచనలు రేపున్ మాపుఁ దోఁచున్, భవ
ద్ఘటనం బెవ్వఁ డెఱుంగు నెట్లొనరుపంగా లేవు? కామేశ్వరీ॥ ౧౭౮

మ॥ అల సత్యవ్రతుఁడా సుదర్శనుఁడు నేమానట్లు మున్ దోఁచి ర
వ్వల నేమైరి? భవత్కృపావశత, నేవ్యాధుల్ మఱే చిక్కులున్
గలఁచన్నేరవు నీకృపావశుల, నిక్కమ్మింత, మత్పుత్రు నీ
యిల సత్యవ్రతుఁగా, సుదర్శనునిగా నీక్షింపు కామేశ్వరీ॥ ౧౭౯

శా॥ ఆయుశ్శ్రీబలదాయకంబులు త్వదంఘ్ర్యంభోజరేణుచ్ఛటల్
నాయందున్ బ్రసరించినందులకు నానాఁటన్ సుతుం డామయా
పాయమ్మున్ గడఁదోసి వృద్ధికరమై భాసిల్లుచున్నాఁడు నీ
సాయం బూరకపోదు భద్రముల నిచ్చల్ గూర్చుఁ గామేశ్వరీ॥

శా॥ 'గ్రామారిష్ట మడంగఁజేయు' మని త్వత్కాంతు, న్ననున్ 'బుత్రకున్
గామేశాఖ్యు నరుగ్ణుఁజేయు' మనియున్ గావ్యోక్తిమూలమ్మునన్
మీమీమంచి గణించి వేఁడితిని నన్ మీ రర్థి మన్నించినా
ర్మీమే లెల్లెడ నేను జెప్పికొనెదన్ మిన్నుట్టఁ గామేశ్వరీ॥ ౧౮౧

శా॥ నీ వాపత్తులపట్ల సాయపడినట్లే సంపదర్థమ్ములన్
రావు శ్రీకులరత్నభూషణము శ్రీరామాంబ సాహాయ్యమున్
గావింపన్ వెనుదీయ కోమెడి ననున్, గళ్యాణి? యమ్మాతృకన్
భావింతున్ 'భవదంశ'మంచు మది సంభావింతుఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ చదువుల్ నేర్చితి దిగ్విజేతనయి యాచంద్రార్క-భాస్వద్యశః
పదమై మించితి భాగ్యపుంగవమతో భాసిల్లితిఁ గండముల్
తుదముట్టించితిఁ గంటి సంతతిని సంతోషించుచుంటిన్ భవ
త్పదదాస్యం బొడఁగూర్పలేని దొరకభద్రిం బున్నె? కామేశ్వరీ॥

మ॥ శశిశేషం బయిదేండ్లు భూసుతదశాసంవత్సరా లేడునుఁ
గృశతాకారక మాచు వ్యాధి మిగులన్ గ్లేశంబు గల్పించె, నా
ర్తిశమారంభము రాహు వాదినె ప్రసాదించెఁ సమస్తంబు నీ
వశ మన్నింటికిఁ దల్లి; నీయదియ మాభారంబు కామేశ్వరీ॥ ౧౦౪

శా॥ ఏమాత్రంబు వివేకమున్న మనుజుండేనిఁ గృహాపత్యభూ
రామారామమయంబు సంసృతియెడఁ రాగిల్లుటే తప్పు, త
త్కాలముల్ కొండొక నీపదాంబుజములఁ ధ్యానించుచో సంతత
క్షేమం బబ్బెడిఁ, దక్కువారి కసదా సేమంబు కామేశ్వరీ॥ ౧౦౫

మ॥ కొడుకుల్ గూఁతులు నేఁగు రిప్పటికి నాకుఁ నీకృపంగల్గి రే
యెడ నివ్వాంఛ ననుగ్రహించుటయు నాయీనన్ను దైన్యంబుపా
ల్పడకుండఁ దగఁజూచుచుండుటయు నిఁ బ్రార్థింతు నోయమ్మ? నీ
యడుగుల్ గొల్చెడిదాసదాసులకు దాస్యార్హుండఁ గామేశ్వరీ॥

మ॥ అతిచిత్రంబు భవచ్చరిత్రము, తదీయంబైన మాహాత్మ్యప
ద్ధతి వర్ణింపఁగ నాకు శక్యమగునే? తల్లీ? సుతున్ మున్ను దు
స్థితిలో ముంచినవ్యాధి యిప్డు సురిఁగెన్, దేహమ్ము నానాఁట వ
ర్ధితమయ్యెన్, గళ, కాంతు, లుప్పతిలె సుశ్రీ మించెఁ గామేశ్వరీ॥

శా॥ నాయంత్రైనను గాకయున్న నెటులో నాపుత్రుపై నీకృపా
వ్యాయామం బుదయించు నక్కతన విద్యాస్ఫూర్తి యవ్వానికిన్
స్వాయత్తం బికఁగాక తీరదు, రుజాహంకార మింకీపయిన్
ఛాయన్ గూడ స్పృశింపకుండునటులన్ శాసింపు కామేశ్వరీ॥ ౧౦౮

ఉ॥ శాపనియంత్రితుండయిన శంకరుచే బలిమాలఁ బడ్డదై
ఆపయి నాపె యిట్టులను. "నస్మదనుగ్రహమొంది యీసురల్
లోపములేక యెందునను లోకులచేతను బూజ్యమానులై
పాపమువాపి వారికి శుభప్రదులౌదు రిఁకేమి కావలెన్ ౯౩౯

ఆ॥ పెండ్లిపీఁటమీఁదఁ బెక్కండ్రుముందఱ నాదుకరము పట్టినావు నీవు
సప్తమండలములఁ జనినావు నాతోడఁ. జేసినాఁడ వెవరుఁజేయని పని. ౯౪౦

సీ॥ వెలిమియరుగుపై విధ్యుక్తముగఁ బ్రతిష్ఠింపఁగఁ బడినట్టి సెగలఱేఁడు
పాలికాముఖర సత్పాత్రస్థపానీయ మాశ్రయించి వసించు నప్పతియును
భువనము ల్పదునాల్గుఁ బూర్తిగా వ్యాపించి యలరారుచుండెడి యంబుజాక్షుఁ
డాత్మవల్లభలతో నన్వితులై యుండు దేవతలును మహీదేవతలును
దిక్చతుష్టయమున దీపించుచుండంగ నింతమందియెదుట నెంతయును స
భాస్థలంబునందు బాసలుగావించి యెట్లు వ్యభిచరించి తీవు చెపుమ. ౯౪౧

క॥ గురువులుగూడ జనౌఘముకరణి నసన్మార్గమందుఁ గాల్పెట్టెద రే
నెఱిఁగి ప్రబుద్ధులు నిగ్రహపరులగునదియనుచు శ్రుతులు పలుకుటలేదే. ౯౪౨

సీ॥ జనకుఁ డసన్మార్గసంచారియైనచోఁ గొడుకేని శాసింపఁగడఁగవచ్చు.
గురువు దుష్పథమునఁ గ్రమ్మఱఁదొడఁగుచో శిష్యుఁడుం బట్టి శిక్షింపవచ్చు.
బ్రాహ్మణు ల్గర్వించి పైని వీక్షించుచో భూపతి దండింపఁబూనవచ్చు.
పతి మంచిచెడ్డలఁ బరికింపకున్నచోఁ బత్ని శపింపఁ బొల్పడఁగవచ్చు.
నీచుచేతనేని నిగ్రాహ్యుఁ డెంతటిదండివాఁడుగూడఁ దప్పనడవ
ననివచించు వేద మపథుం డపూజ్యుండు. సుపథుఁడగును బూజ్యుఁ డెపుడుఁబుడమి.

ఆ॥ ఎవఁడు స్వకులధర్మ మెంతయు విడనాడు వాఁడు పతితశబ్దవాచ్యుఁడగుచు
మరణమొందు వెనుక నరకంబునం గూలి దుఃఖభారమునను దూలుచుండు. ౯౪౪

తే॥ వేఁడు నాస్తిక్యమున జ్ఞాతిభేదమెనసి ధర్మసంత్యాగమొనరించి తాఁ జరించు
వాని మనుధర్మగతులగువారలెల్ల నిగ్రహింపంగవలయును నిశ్చయముగ. ౯౪౫

ఆ॥ వర్ణధర్మములును వంశంపుధర్మముల్ దేశధర్మములును నేశరుండు
వదలిపెట్టు వాఁడు వర్ణచ్యుతుండౌచుఁ బతితుఁడని వచింపఁబడెడిఁ బుడమి. ౯౪౬

సీ॥ గార్హస్థ్యసిద్ధికి ఘనకారణంబౌచుఁ బరఁగుచుండినయట్టి పావకునియు
ఆర్యు లనుష్ఠించు నామ్నాయచోదిత స్వస్వవర్ణాశ్రమాచారములయు
ఇది యిట్లుకావింతు నేనని మును రూఢి వాక్రుచ్చియుండిన వచనములయు
పుణ్యప్రదములంచుఁ బూనికమైఁ బట్టి వరుసఁ గావించెడి వ్రతములయును

త్యాగముం జేయఁగూడదు తథ్యముగను. వీని త్యాగంబుసేసినవాని జనులు
తాము త్యాగంబుసేతురు తప్పకుండఁ. బతితుఁడని చెప్పఁబడును దద్భ్రష్టుఁ డింక.

సీ॥ భువనము ల్పదునాల్గు పొరలించిచూచినం గానంగఁబడఁడు ని న్గన్నతండ్రి.
తల్లి యందంత మంతకుమున్న యెవరికి శ్రవణంబులకును గోచరముకాదు.
అన్నదమ్ములునైన నగుపడ రెచటను సరిపోల్చుకొనియైన సంతసింప
మావాఁ డితండంచు మాటయైన వచింపఁ డెవ్వఁడును వచ్చి నీ యెట్టియెదుట
ఏవిధంబైన నీవార్త యెఱుఁగఁబడదు. విసము తిం. దస్థిమాలను వేసికొందు
వూసికొందు చితాభస్మమును దనువున మనసుకొలుపదు నిను ముట్టుకొనుటకేని.

సీ॥ కంపుగొట్టెడి పచ్చిగజచర్మముం గట్టి తలనిండఁ బెంజడ ల్దాల్చినావు
అణుమాత్రమైన మర్యాద యెఱుంగవు. గడెకొక్కనుడి నోట నుడువుచుందు
వింటింటికింబోయి యెత్తెదు బికిరంబు. సద్వ్రతంబన్న నీచాయ సున్న.
పరికింప మిగుల నబ్రహ్మణ్యుఁడవు నీవు కపటివి దుష్టసంకల్పుఁడవును.
ఈదృశుఁడవగు నీతోడ నించుకయును గూడి సంభాషణము చేయఁగూడ దరుగు
మింక నాయొద్ద నుండుటకేని తగ” వటంచుఁ గన్నీళ్ళు కాల్వలై యవనిఁ బాఱ.

ఆ॥ ప్రమథనాయకుండు బతిమాలుచున్నను వెక్కివెక్కియేడ్చి వీడ కలుక
నమ్మహేశుచేష్ట లాక్షేపముంజేయు చివముమలకొమార్తె యిట్టులనియె ౯౧౦

తే॥ “ నీదుహృదయంబులోపల నిశ్చయముగ నార్జవములేదు. కారిన్య మూర్జితంబు.
భూసురుల యాసురుల నుడు ల్పెల్లులనుచుఁ దోఁచె నాపయి నీచూపు దుష్టమతిని.

తే॥ వారలెల్లరు వంచింపఁబడినవారు వరుస నీచేతఁ గావున వారిచేత
నీవు బాధింపఁబడె” దంచు నిట్లుపలికె గౌరి యంతకుండుటయుఁ గాలకంధరుండు.

తే॥ నీతిమయ హేతుమద్వాక్యనిచయమునను సదుపచారంబులను సుప్రసన్నవదనఁ
జేసి మెల్లమెల్లగాను దచ్ఛీతపర్వతేశ్వరాత్మజ దువ్వుచు నిట్టులనియె. ౯౧౩

తే॥ “ నిండుజాబిల్లి కీడైన నీముఖంబు నేల కలుషంబుఁజేసెదవే శుభాంగి !
తగదు నీకిది. సర్వభూతములమీఁదఁ గరుణఁజూపింపవలె హితకాంక్షతోడ. ౯౧౪

తే॥ ఎదియొ యొకకార్య మత్యంత మిష్టమగును గాక. పరపీడనము సేయఁ గడఁగఁజనదు.
భువనమంతయుం నీకగుఁ బుత్రితుల్య. మఖిలపూజ్యవు నీవయా దఖిలరూప! ౯౧౫

తే॥ నేను దెఱగంట్లహితముకై నింద్యకర్మ మాచరించితి. సైనను నాత్మజుండు
గలుగునీ. శాపప్రకారంబు గాకపోయినను ద్వదిష్టము పూరించెదను వచింపు. ౯౧౬

తే॥ నాకు నందఱికంటెఁ బ్రాణములకంటెఁగూడ నెక్కుడదానవు చూడ నీవు.
అగ్గలంబు ప్రసన్నవై యాజ్ఞయిమ్ము చారుముఖి ! నీదుకోరిక లత్వరముగ ”

ఆ॥ అనుడు దేవి యిట్టులనియెఁ. " చాతుర్మాస్య బ్రహ్మచర్యమంతుఁ బట్టఁజేసి
తగ మహావ్రతంబు ధరియింతువేని నే సుప్రసన్ననగుదుచూ మహేశ! ౯౭౮

క॥ వేలుపుల సమక్షంబున హేలం తాండవము సేసెదేని నైష్ణవమై
క్రాలు త్వదర్ధాంగము నీఁజాలెదవేని గ్రిమ్మరింతు శాపము శంభూ! ౯౭౯

క॥ నను సంతసపెట్టుట కీయనువున వర్తించు నెడల నగుదుఁ బ్రసన్నా
నన. నట్లుకానినాఁడిక నిను నమ్మదు నాదుమనసు నిశ్చయముగ" నాన్. ౯౮౦

క॥ భగవానుఁడు ప్రీతుండై యగుఁగాకని బదులుచెప్ప హర్షాన్వితయై
భగవతియు శాపమోక్షము తగుగతిఁ గావించెనపుడు దాసా!" యనుడున్

— ♦ శివుని తాండవవర్ణనము. ♦ —

తే॥ శూద్రుఁడిట్లను "నారయుంచో నుడువుటయందు నీవు మహాక్లేశ మొందుచుంటి
కాని నీవాక్కు లాశ్చర్యకారకంబు లెంతవిన్నను దృప్తికా దేమొకాని. ౯౮౧

క॥ అస్మదదృష్టంబున నాకస్మికముగ వచ్చినావు గౌరీకథలన్
సస్మితవదనంబునఁ గడు విస్మయముగఁ జెప్పినావు విద్వదధీశా! ౯౮౩

సీ॥ బ్రహ్మాద్యమ్ముఖులతోడఁ బరివృతుండై మహేశ్వరుఁ డెట్లు నృత్యంబు సల్పినాఁడు?
ఎబ్బంగినైనది యేమి చాతుర్మాస్య? నేవ్రతం బపుడు గ్రహింపఁదగిన?
దుగ్రిపైఁ బొడమిన నాగ్రహం బంతయు హిమవదద్రికుమారి కెట్లుపోయె?
క్రమ్మఱ నేవీఁకఁ గలిగె ననుగ్రహం? బది కింవిధంబైనయది తలంప?
ఈయొనర్పఁబడిన యెల్లప్రశ్నములకు దయను విస్తరించి తగినయుత్త
రము వచింపుమయ్య యమివరా! నీకన్నఁ బూజ్యకథకు లిలను బూజ్యమగుట"

క॥ అనవిని గాలవముని "యోయనఘా! యయుతాధ్వరముల నగునట్టిఫలం
బును గలుగఁజేయు నేత ద్ఘనమగు నితిహాసము విను కాంక్ష వచింతున్ ౯౮౫

క॥ చాతుర్మాస్యంబున శివుఁ డాతతమగు భక్తి మందరాహార్యమునన్
పూతుఁడయి బ్రహ్మచర్యముఁ బ్రీతిం బూని వసియింప వేలుపులెల్లన్ ౯౮౬

ఆ॥ అరిగి యెరఁగి మ్రోల నానతకాయులై నిల్వఁబడుదు నట్టినిర్జరాళి
కద్రిజాభిహితము నంతయు వాక్రుచ్చి యింక నొక్కమాట యిట్టులనియె. ౯౮౭

క॥ "నా చేత నియుక్తంబగు ప్రాచీనాభినయమందు బాసటయగుచున్
మీచాతురి చూపింపుఁడు డీచాతుర్మాస్యమునను నిందాద్యమరుల్!" ౯౮౮

ఆ॥ అనివచించి యంత నాషాఢశుక్లచతుర్దశిని భవానితృప్తిపొంటె
తాండవింపఁదొడఁగెఁ దన్మందరాచలశిఖరమందుఁ జంద్రశేఖరుండు. ౯౮౯

సీ॥ అంగిరో నారద వ్యాస దేవల శుక కర్దమ గౌతమ కశ్యపులును
క్రతు భృగు భార్గవరామ మరీచి వసిష్ఠ పులోమ ప్రచేతసులును
జమదగ్నియును బులస్త్యమునీశ పులహులు నుత్తంకుఁడు నగస్త్యయోగి యత్రి

చారణ సిద్ధ యక్ష పిశాచ గుహ్యకాదిత్య సాధ్యాశ్విన దేవతలును
వసువు లిందర్రి విష్ణు వాణీశముఖులును నందితుఁగు న ర్తనంబుఁ జూచు
కోర్కి నచటికి కపుడు గుంపులుగుంపులుగాను వచ్చి. రేమిగలదు చెప్ప ౯౨౦

క॥ పదపడి నందిప్రభృతులు పెదపెదముత్యములు నగలు పీతాంబరముల్
కొదలేకయుండ నొసఁగిరి ముదితస్వాంతమున నచటి మునిముఖ్యులకున్ ౯౨౧

తే॥ అంత వాద్యసహస్రంబు లగుచునుండ జయజయారావ మందఱు సల్పుచుండ
తాండవమ్మును బొనరించె ఖండపరశు. వీక్షణము సేసెఁ బార్వతి హృష్టయగుచు.

క॥ జయ విజయ మంగళారుణ జయంతియను పేళ్ళఁ జెలఁగు సఖియులనడుమన్
స్మయమానవదనపంకజ యయి రాజిలె నద్రిజాత యవరజ! వింటే. ౯౨౩

క॥ ఏయుమ కాయజమగు ద్యుతి ధీయుతులకుఁగూడ సంస్తుతింప నశక్యం
బాయుమ సన్నిధి మనుట ధృత్యాయుతగుణమయి తనర్చె నఖిలజగంబున్. ౯౨౪

క॥ నానావర్త్రిగణౌఘముచే నీక్షితుఁడయి పిశాచశేఖరవృతుఁడై
ఆ నీలకంఠుఁడయ్యెడఁ దా నెంతయు శోభగలిగి తనరెను నాసా! ౯౨౫

క॥ బంగరుబెత్తముఁ దాలిచి ముంగల నందియును గీశముఖుఁడును మని. రిం
కం గంధర్వప్రభృతు లెసంగిరి చిత్రరువులోని సత్ప్రతిమలునాన్. ౯౨౬

తే॥ మాతఁజములుగాని శ్రీరాగముఖర తత్కుమారు లొకరొక్క రార్గురు మానవతులఁ
గలసి లీలాశరీరసంకలితులగుచు నేగుదెంచిరి పిత స్మరియించుమాత్ర ౯౨౭

క॥ శ్రీరాగం బీశ్వరునకు నారూఢిగఁ బ్రథమతోక. మతిమోహాకరం.
బారాగ మాత్మదాయకమై రహి భూమిమధ్యమునను నలరారెఁజూ. ౯౨౮

క॥ రెండవసంతు వసంతము. ఖండేందుధరుండు స్వీయకంఠగతంబై
యుండెడి విశుద్ధిచక్రమునుండి తదాత్మజు సృజించె నో పైజవనా! ౯౨౯

ఆ॥ శివునిహృదయమందుఁ జెలఁగు ననాహతమనఁగఁబడెడి చక్ర. మచట విశ్వ
భూవనుఁడు తృతీయపుత్రుండు జనియించెఁ బంచమాఖ్య నుడువఁబడుచుఁబుడమి

క॥ నాసాదేశభవంబై భాసిలు భైరవము చాల భైరవమయి త
న్నాసము మణిపూరమునకు వాసము. తచ్చక్రమిచ్చు వడి మోక్షంబున్ ౯౩౧

క॥ పదిరెండురాసులును నేఁబదివర్ణంబులును భములు స్వాధిష్ఠానో
దిదితంబులయి క్షణములో వెదఁజల్లినమాదిరిగఁ బ్రవృద్ధంబగుడున్. ౯౩౨

క॥ రేతస్సు ప్రవర్తిలె నా రేతస్సుననుండి జగము సృష్టంబయ్యెన్.
భూతేశోత్పత్తిందిరియ మా తతరేతస్సెకాదె యంఘ్రిపప్రభవా! ౯౩౩

క॥ ఆఱవకుమారుఁడై నటనారాయణుఁ డుద్భవించె నత్యధికం దా
ధారమున నీలుఁ. డతఁడు పురారికి వల్లభుఁడు. వారిపరాక్రముఁ డెన్నన్ ౯౩౪

౯ గోటేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసుసర్కిలినస్పెక్టరు, నర్సారావుపేట
౧౦ నారాయణరావుగారు, దాతారుపల్లె
౧౧ రంగరాజు గోపాలకిషన్‌రావు దేశముఖుగారు-పాపురం.
౧౨ జూలూరి వెంకటరత్నంపంతులుగారు, గుంటూరు
౧౩ భాస్కరరాయని వెంకట రామయ్యగారు, వంగపల్లి
౧౪ బుడంపాటి సుబ్బయ్యగారు, మర్చంట్, కాకినాడ
౧౫ వేలూరి రామన్నగుప్తగారు, సదాశివునిపేట
౧౬ రాచూరి సుబ్బయ్యగారు - శ్రీ శ్రీ విరూపాక్షసంస్థాన ప్రధానమంత్రి
౧౭ ఘంటంభట్లగారి వెంకటభుజంగముగారు - ముసలాపురం
౧౮ తిగుళ్ళ కృష్ణారెడ్డిగారు. పటేలు - ముసలాపురం
౧౯ కప్పగంతు సుబ్బారావుగారు - పోలీసుసబిన్‌స్పెక్టరు - కొమ్మాలపాడు.
౨౦ రంగావజ్ఝల రంగయ్యగారు, నర్సారావుపేట
౨౧ శ్యామాపంతుల గోపాలరావుగారు - హైదరాబాద్.
౨౨ తిరుమలనల్లాన్ చక్రవర్తి వరదాచార్యుల అయ్యవార్లంగారు - కొతాపురం
౨౩ కన్నయ్యగారిసంగయ్యగారు-ముసలాపురం
౨౪ తాళ్ళవెలిమ లింగన్న మొకద్దంగారు-గడిపెద్దాపురం
౨౫ కిషన్‌రావు దేశపాండ్యాగారు తాళ్లపల్లి
౨౬ వెంకటరాజయ్య, మక్తేదారు గారు - సీతారాంపురం
౨౭ సుబ్బారెడ్డి దేశముఖుగారు, క్షీరసాగరం.
౨౮ కుంటుపల్లి రామారావుగారు, సంగెం.
౨౯ చివుకుల శ్రీరామశర్మగారు- నాగులుప్పలపాడు
౩౦ రాయచూరి బండేరావుగారు, అయినాపురం.
౩౧ కొండంభట్లగారి వెంకన్న గారు. గుమ్మడిదల
౩౨ లింగాల సీతారామరెడ్డి బండారెడ్డి దేశముఖుగార్లు-నారాయణపురం
౩౩ చెన్నూరి నరసింహారావు దేశపాండ్యాగారు- పెదవీడు.
౩౪ కందాళం కేశవాచార్యులుగారు-కిచ్చన్నపల్లె.
౩౫ కుంటుపల్లి అమృతరావుగారు-సంగెం.
౩౬ మాణిక్యంగారి బాలచంద్రయ్యగారు-హైదరాబాద.
౩౭ ఊకులపల్లి కృష్ణారెడ్డిగారు, కేశవాపురము.

అభినవసరస్వతి

సంపాదకుఁడు - నాగరఖండస్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇది యొకమాసపత్రిక. ఇందు వర్ణాశ్రమధర్మబోధక గ్రంథములును విమర్శనములును వ్యాసములును బ్రకటింపఁబడును. చందా సం॥ 1 కి రు 3-0-0

ఈ కార్యస్థానమున వెలకుదొరకు పుస్తకములు.

1	కరిణీకోద్ధారిణి [పూరె వీరభద్రకవి]	0	4	0
2	వాసంతికాపరిణయ నాటకము	0	4	0
3	చమత్కారమంజరి (సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు)	0	4	0
4	విరూపాక్షపీఠగురుపరంపర	0	2	0
5	నీతిగీతులు (సుమతిశతకమునకు సంస్కృతము)	0	2	0
6	విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	0	2	0
7	విగ్రహారాధన ఖండనఖండనము	0	4	0
8	చిత్తూరుజిల్లాతీర్పు విమర్శనము (పత్రికాధిపతి)	0	4	0
9	సంగదోషము	0	3	0
10	అస్పృశ్యతానివారణ ఖండనము(మల్లాది రామకృష్ణచయనులుగారు)	0	8	0
11	వత్సలనీతిశతకము	0	1	0
12	నర్సారావుపేట శతావధానము (తిరుపతి వెంకటీయము)	0	3	0
13	పశ్యశబ్దవిచారము	0	2	0
14	పురశ్చరణము	0	2	0
15	శంతనురాజచరిత్ర	0	14	0
16	వర్ణవ్యవస్థ	0	4	0
17	స్వర్ణకారవ్యవహారము	1	8	0
18	శుద్ధాంధ్రహరిశ్చంద్ర చరిత్రము	0	10	0
19	అభినవశాకుంతల నాటకము	0	8	0
20	సూతసంహిత-ఆంధ్రము	2	0	0
21	స్కాందమహాపురాణాంతర్గతనాగరఖండము (౧ సంపుటము)	1	0	0
22	డిటో నాగరఖండము (౨ సంపుటము)	1	8	0
23	డిటో నాగరఖండము (3 సంపుటము)	1	8	0
24	భారతీయప్రబోధము (పిడుపాటి చిదంబరశాస్త్రి)	0	4	0
25	ధర్మనిర్ణయము.	0	4	0
26	భారతకథాతత్త్వనిర్ణయము(మల్లాదిరామకృష్ణవిద్వచ్చయనులుగారు)	0	4	0

అభినవసరస్వతీకార్యస్థానము, జానపాడు, పిడుగురాళ్ళపోస్టు,

గుంటూరు జిల్లా.